

NGOẠI NGỮ VỚI BẢN NGỮ

**ĐÁNH GIÁ VÀ ĐỀ XUẤT VỀ NGUỒN HỌC LIỆU
MỘT SỐ MÔN HỌC TIẾNG ANH PHÁP LÝ TẠI VIỆT NAM
PHẠM CÔNG THIÊN ĐỈNH* - NGUYỄN NHÂN ÁI****

TÓM TẮT: Việc khai thác, sử dụng học liệu một số môn học tiếng Anh pháp lý đóng vai trò then chốt trong việc học tập, nghiên cứu và trang bị cho sinh viên kỹ năng tiếng Anh liên quan đến pháp luật có yếu tố nước ngoài, đặc biệt là khả năng sử dụng tiếng Anh trong phân tích, tư vấn và tham gia tranh tụng các vụ án có yếu tố nước ngoài trong quá trình hành nghề sau khi tốt nghiệp. Bài viết khái quát một số vấn đề về học liệu, tầm quan trọng của học liệu; xác định và đánh giá nguồn học liệu một số môn học tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam; và đề xuất giải pháp cải thiện nguồn học liệu một số môn học tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam.

TỪ KHÓA: nguồn học liệu; tiếng Anh pháp lý; ngôn ngữ Anh; biên phiên dịch pháp lý; thuật ngữ chuyên ngành Luật.

NHẬN BÀI: 10/06/2024.

BIÊN TẬP-CHỈNH SỬA-DUYỆT ĐĂNG: 05/08/2024

1. Đặt vấn đề

Hiện nay, tiếng Anh pháp lý được xem là ngôn ngữ chủ yếu trong quá trình nghiên cứu khoa học cũng như thực tiễn hành nghề luật. Phần lớn các tổ chức, doanh nghiệp trên thế giới và tại Việt Nam đều có nhu cầu tuyển dụng nhân sự thành thạo những kỹ năng liên quan đến tiếng Anh pháp lý. Theo một báo cáo khảo sát nhà tuyển dụng từ các Viện Kiểm sát địa phương, chủ doanh nghiệp liên quan đến chuyên ngành Luật khác nhau tại Việt Nam, trên 53,3% các đơn vị tham gia khảo sát cho rằng Ngoại ngữ khá quan trọng, 10% cho rằng rất quan trọng đối với các công việc tại công ty họ và có đến 80% nhà tuyển dụng khẳng định khả năng sử dụng Ngoại ngữ, đặc biệt là tiếng Anh pháp lý, của ứng viên là một yếu tố quan trọng khi tuyển dụng cán bộ mới¹. Vì vậy, có thể khẳng định rằng, các học phần tiếng Anh pháp lý đóng vai trò quan trọng, chủ chốt trong chương trình đào tạo cử nhân ngành Luật thương mại quốc tế, ngành Luật chất lượng cao, ngành Ngôn ngữ Anh chuyên ngành tiếng Anh pháp lý, ngành Luật Kinh tế chất lượng cao tại Việt Nam. Đặc biệt, ngành Ngôn ngữ Anh chuyên ngành tiếng Anh pháp lý đã liên tục cập nhật, phát triển nguồn học liệu nhằm tối ưu hóa quá trình học tập của sinh viên và giảng dạy của giảng viên. Vì vậy, bài viết này tập trung phân tích nội dung cơ bản liên quan đến nguồn học liệu một số môn học tiếng Anh pháp lý của sinh viên ngành Ngôn ngữ Anh, chuyên ngành Tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam, từ đó đưa ra những đánh giá, đề xuất để phát triển nguồn học liệu nói trên.

2. Phương pháp nghiên cứu

Để giải quyết được những vấn đề đặt ra nêu trên, bài viết sử dụng nhiều phương pháp nghiên cứu khác nhau, cụ thể bao gồm:

Một là, phương pháp phân tích, kết hợp nghiên cứu lý luận với thực tiễn là phương pháp chủ đạo được sử dụng trong hầu hết các phần của bài viết nhằm làm rõ nội dung về các nguồn học liệu trong học tập và nghiên cứu cho sinh viên ngành Luật, Ngôn ngữ Anh, chuyên ngành tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam.

Hai là, phương pháp tổng hợp là phương pháp được sử dụng chủ yếu trong quá trình thu thập tài liệu, phân tích quan điểm, đề xuất giải pháp ứng dụng cho nguồn học liệu của một số môn học tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam.

Ba là, phương pháp hệ thống được sử dụng để xâu chuỗi và tìm ra sự nhất quán giữa các học liệu được sử dụng trong suốt chương trình đào tạo, thực tiễn ứng dụng học liệu này trong đào tạo tiếng Anh pháp lý.

*TS; Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Thành phố Hồ Chí Minh (HCMUTE);

Email: dinhpct@hcmute.edu.vn

**TS; Trường Đại học Kiểm sát - Hà Nội; Email: Jenynguyen@gmail.com

3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Khái niệm, vai trò và phân loại nguồn học liệu

Học liệu có vai trò quan trọng trong hệ thống giáo dục, đào tạo nói chung và một số môn học Tiếng Anh pháp lý nói riêng. Do vậy, đối với các trường đại học, học liệu và phát triển học liệu có ý nghĩa quyết định đến chất lượng hoạt động giảng dạy, học tập và nghiên cứu khoa học của nhà trường. Từ đó, học liệu là một trong các tiêu chí quan trọng trong việc đánh giá kiểm định chất lượng của một trường đại học. Đó là căn cứ, là cơ sở trong việc xếp hạng các trường đại học, trong việc đảm bảo thông tin cho thầy và trò trong việc nghiên cứu khoa học, giảng dạy và học tập, góp phần quan trọng để đảm bảo chất lượng đầu ra là nguồn nhân lực cho đất nước.²

Mỗi loại học liệu có những tính năng nổi trội, cần biết khai thác và phát huy thế mạnh của mỗi loại. Học liệu bao gồm: sách chuyên ngành, giáo trình, bài giảng, tài liệu chuyên khảo, kết quả nghiên cứu khoa học, báo, tạp chí chuyên ngành, khóa luận, luận văn, luận án, kỉ yếu hội thảo khoa học, báo cáo thực tập, thực tế và các tài liệu chuyên ngành khác.

Nói một cách khác, học liệu là các phương tiện vật chất lưu giữ, mang hoặc phản ánh nội dung học tập của môn học thuộc chương trình giáo dục được giáo viên sử dụng làm căn cứ để tổ chức, hỗ trợ học tập theo đúng mục tiêu và nội dung dạy học. Như vậy, học liệu bao gồm hai thành phần: thành phần vật chất có chức năng lưu giữ hoặc phản ánh; thành phần nội dung: chứa nội dung học tập để cho người dạy và người học sử dụng phục vụ mục đích giáo dục. Học liệu được phân loại theo tính chất nội dung; theo tính chất khoa học - công nghệ gồm học liệu chế tạo theo công nghệ truyền thống (gồm học liệu in, học liệu nghe nhìn) và học liệu điện tử.

Trong bài viết này, khái niệm học liệu chỉ tất cả những tài liệu phục vụ công tác đào tạo và nghiên cứu tại một trường đại học bao gồm: sách, báo, tạp chí, luận văn, luận án, báo cáo khoa học, bài giảng, giáo trình và các tài liệu chuyên ngành khác. Nguồn học liệu này có thể là nguồn nội sinh (do thư viện tạo ra) hoặc ngoại sinh (thu thập từ bên ngoài).

3.2. Nguồn học liệu một số môn học tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam

3.2.1. Tiếng Anh pháp lý cơ sở 1

Chương trình *Tiếng Anh pháp lý cơ sở 1* là học phần đầu của Chương trình tiếng Anh chuyên ngành luật, được xây dựng dành cho chương trình đào tạo đại học ngành ngôn ngữ Anh, chuyên ngành tiếng Anh pháp lý hệ chính quy. Chương trình nhằm cung cấp cho sinh viên khối lượng kiến thức cơ bản gồm vốn từ vựng chuyên ngành cần thiết để sinh viên có thể học chuyên sâu hơn ở những học phần tiếp theo. Học phần này cũng cung cấp cho sinh viên những kiến thức về ngữ pháp và các kĩ năng nghe, nói, đọc, viết trong thực hành luật, từ đó tạo nền tảng kiến thức, kĩ năng tiếng Anh chuyên ngành cho sinh viên để sinh viên có thể tiếp cận học phần biên phiên dịch pháp lý, và các học phần chuyên ngành bằng tiếng Anh một cách dễ dàng, hiệu quả.³

Học phần *Tiếng Anh pháp lý cơ sở 1* thường có tài liệu bắt buộc là “English for Law - in Higher Education Studies” của tác giả Jeremy Walenn. Đây là cuốn sách dựa trên kĩ năng được thiết kế dành riêng cho sinh viên luật chuẩn bị bước vào học chương trình tiếng Anh trung cấp, đại học. Cuốn sách này cung cấp các bài thực hành được phân loại cẩn thận và các kĩ năng học tập quan trọng mà tất cả sinh viên cần, chẳng hạn như nghe bài giảng và phát biểu trong hội thảo. Cuốn sách này cũng trang bị cho sinh viên ngôn ngữ pháp lý chuyên biệt cần thiết cho các môn học luật. Các bài tập nghe mở rộng được trích ra từ các bài giảng luật và tất cả các bài đọc đều được tham khảo từ cùng một lĩnh vực nghiên cứu. Ngoài ra còn có sự tập trung xuyên suốt vào các từ vựng pháp lý quan trọng mà sinh viên sẽ cần.⁴

Không chỉ vậy, học phần *Tiếng Anh pháp lý cơ sở 1* giới thiệu cho sinh viên học liệu tham khảo tự chọn gồm các sách “Introduction to International Legal English” của tác giả Amy Krois-Lindner và Matt Firth, được xuất bản bởi Cambridge University Press; “Professional English in Use - Law” của tác giả Gillian D. Brown và Sally Rice; “Practice papers for TOLES advanced và Legal English” của tác giả Rupert Haigh. Trong đó, “Introduction to International Legal English” là cuốn sách có trình độ trung cấp dành cho sinh viên luật hoặc luật sư mới vào nghề cần sử dụng tiếng Anh trong công

việc hoặc học tập pháp luật. Cuốn sách này thích hợp cho việc giảng dạy trên lớp hoặc tự học, trang bị cho người học cách sử dụng tiếng Anh trong môi trường pháp luật thương mại. Cuốn sách bao gồm các lĩnh vực khác nhau như bất động sản, doanh nghiệp và luật thương mại, đồng thời có nhiều bài tập, từ phân vai đến câu hỏi thảo luận. Sử dụng các văn bản pháp lý và các vụ việc thực tiễn được cung cấp bởi TransLegal - một công ty luật, ngôn ngữ học hàng đầu châu Âu. Cuốn sách này sẽ phát triển sự hiểu biết về luật và củng cố các kỹ năng ngôn ngữ.⁵ Bên cạnh đó, cuốn sách "Professional English in Use Law" phù hợp cho học viên có trình độ từ khá đến giỏi, bao gồm 45 phần với vốn từ vựng pháp lý đa dạng và các chủ đề bao gồm luật doanh nghiệp và thương mại, trách nhiệm pháp lý, luật hợp đồng và sở hữu trí tuệ.⁶

3.2.2. Tiếng Anh pháp lý cơ sở 2

Học phần *Tiếng Anh pháp lý cơ sở 2* là chương trình tiếp nối *Tiếng Anh pháp lý cơ sở 1*. Học phần này bao gồm sáu chủ đề về sáu ngành luật khác nhau như: Luật công ty (company law), luật thương mại (Commercial law), luật bất động sản (Real property law), tranh tụng và trọng tài (litigation and arbitration), luật quốc tế (International law), luật so sánh (comparative law). Mỗi chủ đề được chia thành hai phần: nghiên cứu ngành luật và thực hành luật, cung cấp cho sinh viên những kiến thức học thuật về từ vựng, ngữ pháp và các kỹ năng nghe, nói, đọc, viết.⁷

Tại học phần này, sinh viên sẽ được nghiên cứu chuyên sâu hơn cuốn sách "Introduction to International Legal English" của tác giả Amy Krois-Lindner và Matt Firth, được xuất bản bởi Cambridge University Press. Ngoài ra, sinh viên sẽ được giới thiệu khai thác một học liệu tham khảo tự chọn khác của Trường Đại học Luật Hà Nội có tựa đề "Essential English for Law" của ThS. Lê Thị Mai Hương.⁸ Học liệu này dùng cho trình độ Intermediate và Advanced, phát triển bốn kỹ năng Nghe - Nói - Đọc - Viết cho người học, củng cố ngữ pháp, phát triển vốn từ vựng về tiếng Anh pháp lý. Ngoài ra, sinh viên sẽ được tiếp tục khai thác học liệu quen thuộc đó là "Professional English in Use - Law" của tác giả Sally Rice.

3.2.3. Tiếng Anh pháp lý nâng cao 1

Học phần *Tiếng Anh pháp lý nâng cao 1* là chương trình tiếp nối học phần *Tiếng Anh pháp lý cơ sở 1* và học phần *Tiếng Anh pháp lý cơ sở 2* được xây dựng cho sinh viên đại học hệ chính quy ngành Ngôn ngữ Anh - Chuyên ngành tiếng Anh pháp lý. Học phần này bao gồm các bài học về các khía cạnh pháp lý khác nhau của luật công ty như: Thành lập công ty, huy động vốn, mua bán sáp nhập doanh nghiệp, phá sản và giải thể, Thuế doanh nghiệp... Mỗi bài học cung cấp cho sinh viên những thuật ngữ pháp lý chuyên sâu trong lĩnh vực luật công ty, tăng cường kỹ năng nghe hiểu và kỹ năng nói ở từng chủ đề.⁹

Tại học phần này, sinh viên được tiếp tục nghiên cứu chuyên sâu hơn tài liệu "Professional English in Use - Law" của tác giả Gillian D. Brown và Sally Rice cùng tài liệu "International Legal English" của Amy Krois-Lindner và Công ty luật TransLegal. Trong học phần này, không chỉ có nguồn học liệu là các sách chuyên khảo, tham khảo nói trên mà còn có các website uy tín về tiếng Anh pháp lý như: <https://www.translegal.com>; <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents>; <https://iclg.com/practice-areas/corporate-governance-laws-and-regulations/united-kingdom>. Ngoài ra, sinh viên được khuyến khích tiếp tục nghiên cứu chuyên sâu các học liệu tham khảo tự chọn đã được giới thiệu trước đó, gồm "Introduction to International Legal English", "Professional English in Use - Law", "English for Law - in Higher Education Studies", "International Legal English", "Practice papers for TOLES advanced" và "Legal English" của tác giả Rupert Haigh, tái bản lần thứ tư.

3.2.4. Tiếng Anh pháp lý nâng cao 2

Học phần *Tiếng Anh pháp lý nâng cao 2* bao gồm các bài học về năm lĩnh vực pháp lý khác nhau: Luật Sở hữu trí tuệ, Luật Cạnh tranh, Luật Lao động, Luật Môi trường, Luật Công nghệ thông tin và Tội phạm công nghệ cao. Mỗi bài học cung cấp cho sinh viên những thuật ngữ pháp lý chuyên sâu về các lĩnh vực nêu trên, tăng cường các kỹ năng đọc hiểu, nghe hiểu, nói và viết ở trình độ nâng cao.¹⁰

Tiếp đó, tại học phần *Tiếng Anh pháp lý nâng cao 2*, sinh viên sẽ được nghiên cứu các phần tiếp theo của hai tài liệu tham khảo bắt buộc đó là "Professional English in Use - Law" của tác giả Gillian

D. Brown & Sally Rice và “International Legal English” của tác giả Amy Krois-Lindner. Trong phần tài liệu tham khảo tự chọn, sinh viên sẽ được giới thiệu hai học liệu mới là “Test Your Professional English: Law” của tác giả Nick Brieger và “Business law Market Leader: Business English” của tác giả A. Robin Widdowson.¹¹ Trong đó, “Test Your Professional English: Law” là một trong bộ mười cuốn sách “Test Your Professional English”. Cuốn sách bao gồm 60 bài kiểm tra rõ ràng và đơn giản dành cho sinh viên và chuyên gia, được bố cục thành tám phần và bao gồm hơn 500 từ khóa và cách diễn đạt trong các lĩnh vực như hợp đồng và thỏa thuận, luật lao động, luật hình sự...

3.2.5. Tiếng Anh pháp lý nâng cao 3

Học phần *Tiếng Anh pháp lý nâng cao 3* là chương trình tiếp nối học phần *Tiếng Anh pháp lý nâng cao 2*, được xây dựng cho sinh viên đại học hệ chính quy ngành Ngôn ngữ Anh - Chuyên ngành tiếng Anh pháp lý. Học phần tập trung cải thiện kỹ năng đọc, nghe, nói và viết tiếng Anh pháp lý trong các lĩnh vực luật khác nhau; nâng cao các kỹ năng ngôn ngữ quan trọng; bài tập ngữ pháp; và các hoạt động xây dựng vốn từ vựng; sinh viên còn được tập trung vào định hướng thực hành TOLES.¹²

Trong học phần cuối và nâng cao nhất của tiếng Anh pháp lý - tiếng Anh pháp lý nâng cao 3, ngoài việc tiếp tục khai thác học liệu tham khảo bắt buộc “International Legal English” của tác giả Amy Krois-Lindner, sinh viên còn được lần đầu tiên tiếp xúc với kỳ thi TOLES với học liệu “Practice papers for TOLES advanced” của nhà xuất bản Global Legal English Ltd.¹³ Ngoài ra, sinh viên còn được tiếp xúc với bản tiếng Anh của Bộ luật Dân sự 2015 và Luật Thương mại 2005 và được khai thác học liệu “Legal English” của tác giả Rupert Haigh (tái bản lần thứ tư).¹⁴ Được viết dựa trên nhu cầu của cả người hành nghề và sinh viên, “Legal English” cung cấp một cách tiếp cận toàn diện và mang tính thực tiễn cao và giải quyết các khía cạnh chính của việc sử dụng tiếng Anh trong bối cảnh pháp lý thương mại. Cụ thể, cuốn sách “Legal English” bao gồm các lĩnh vực chính của việc sử dụng tiếng Anh pháp lý cho cả giao tiếp pháp lý bằng văn bản và bằng lời nói trong các tình huống pháp lý điển hình. Tài liệu này có bảng chú giải thuật ngữ mở rộng, ngôn ngữ tiếng Anh pháp lý trong thương lượng, đàm phán và kỹ năng soạn thảo hợp đồng. Lần tái bản thứ tư của cuốn sách này cung cấp nhiều hoạt động và ví dụ hơn, hướng dẫn cách áp dụng ngôn ngữ tiếng Anh pháp lý chính xác cũng như cung cấp các mẫu tài liệu bằng văn bản thường được sử dụng như thư tín pháp lý, bản ghi nhớ và hợp đồng.

Không chỉ vậy, học phần *Tiếng Anh pháp lý nâng cao 3* cũng giới thiệu một số các website có uy tín và tài liệu bản mềm cho sinh viên trong phần tài liệu tham khảo tự chọn, bao gồm:

http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG.html

http://www.intracen.org/uploadedFiles/intracenorg/Content/Exporters/Exporting_Better/Template_s_of_contracts/03%20-%20International%20Commercial%20Sale%20of%20Goods.pdf

Thêm vào đó, sinh viên còn được khuyến khích nghiên cứu học liệu tham khảo tự chọn là giáo trình “International Trade and Business Law” của Trường Đại học Luật Hà Nội. Giáo trình này giới thiệu Luật WTO, pháp luật hội nhập kinh tế khu vực, các hiệp định hợp tác thương mại song phương giữa Việt Nam và một số đối tác, do cả các tác giả Việt Nam và nước ngoài viết, đề cập đến các vấn đề pháp lý có yếu tố nước ngoài và pháp luật Việt Nam, cung cấp cho sinh viên cái nhìn đa chiều về luật kinh doanh và thương mại quốc tế.¹⁵

3.2.6. Biên phiên dịch pháp lý 1

Biên phiên dịch pháp lý 1 là học phần bắt buộc trong chương trình đào tạo cử nhân hệ chính quy trình độ đại học ngành Ngôn ngữ Anh chuyên ngành Tiếng Anh pháp lý. Học phần nhằm mục đích trang bị và rèn luyện cho sinh viên ngôn ngữ Anh các kỹ năng biên dịch và phiên dịch cơ bản liên quan đến các lĩnh vực khác nhau của đời sống xã hội và bước đầu rèn luyện cho người học kỹ năng biên phiên dịch một số lĩnh vực. Cụ thể, học phần tập trung vào nội dung một số lĩnh vực của đời sống xã hội như: Văn hóa, Xã hội, Giáo dục, Môi trường...¹⁶. Trong chuỗi học phần biên phiên dịch pháp lý, sinh viên sẽ được tiếp xúc với học liệu “Translation Practice” của tác giả Nguyễn Viết Kỳ, Đại học Ngoại ngữ - Đại học Quốc gia Hà Nội. Trong học phần này, sinh viên cũng được hướng dẫn khai thác tài liệu số tự chọn “Skill building exercises” từ trang:

<http://www.courts.ca.gov/documents/skillbuildingexercises.pdf>.

3.2.7. Biên phiên dịch pháp lý 2

Học phần *Biên phiên dịch pháp lý 2* trang bị và rèn luyện cho sinh viên ngôn ngữ Anh các kỹ năng biên dịch và phiên dịch nâng cao liên quan đến các lĩnh vực khác nhau của đời sống xã hội và rèn luyện cho người học kỹ năng biên phiên dịch một số lĩnh vực. Cụ thể, học phần tập trung vào các lĩnh vực luật mà sinh viên ngành Ngôn ngữ Anh đã có kiến thức nền, từ vựng, thuật ngữ tiếng Anh chuyên ngành khi đã học tiếng Anh pháp lý cơ sở 1, 2 như hệ thống pháp luật, nguồn luật, luật hiến pháp, luật hình sự, luật công ty, luật hợp đồng. Ngoài ra, học phần này còn tăng cường cho sinh viên kỹ năng Biên dịch qua các vấn đề điển hình thường được sử dụng trong dịch thuật, từ đó, sinh viên vận dụng cấu trúc để dịch từ ngôn ngữ nguồn sang ngôn ngữ đích: Anh - Việt; Việt - Anh. Thêm vào đó, sinh viên còn được tăng cường kỹ năng phiên dịch qua việc phân biệt các loại hình phiên dịch; các hoạt động để rèn luyện kỹ năng nghe hiểu; kỹ năng ghi nhớ; kỹ năng tốc ký - những kỹ năng cần thiết cho công tác phiên dịch.¹⁷

Trong học phần này, sinh viên sẽ được tiếp tục khai thác học liệu “Professional English in Use – Law” của tác giả Gillian D. Brown & Sally Rice và “International Legal English” của tác giả Amy Krois-Lindner. Học phần *Biên phiên dịch pháp lý 2* cũng khuyến khích sinh viên nghiên cứu thêm tài liệu tham khảo tự chọn “Test Your Professional English: Law” và “Business law Market Leader: Business English” và “Translation and interpretation 1” của tác giả Phạm Vũ Phi Hồ xuất bản năm 2017.

3.2.8. Biên phiên dịch pháp lý nâng cao

Học phần *Biên phiên dịch pháp lý nâng cao* là học phần bắt buộc trong chương trình đào tạo hệ chính quy trình độ đại học ngành Ngôn ngữ Anh. Học phần này nhằm mục đích rèn luyện cho sinh viên ngôn ngữ Anh kỹ năng biên phiên dịch liên quan đến pháp lý. Cụ thể, học phần này tập trung vào các lĩnh vực luật mà sinh viên ngành ngôn ngữ Anh đã có kiến thức nền, từ vựng, thuật ngữ tiếng Anh chuyên ngành như luật công ty, luật hợp đồng, luật sở hữu trí tuệ và luật lao động. Ngoài ra, học phần tăng cường cho sinh viên kỹ năng biên dịch qua các vấn đề ngữ pháp điển hình thường được sử dụng trong dịch thuật, như mệnh đề phân từ; câu điều kiện; các từ vựng, cấu trúc hay gặp; cấu trúc nhấn mạnh được sử dụng trong văn bản pháp lý, đặc biệt là văn bản hợp đồng.¹⁸

Tại học phần *Biên phiên dịch pháp lý nâng cao*, sinh viên được khuyến khích nghiên cứu tài liệu tham khảo tự chọn “Consecutive Interpreting” của tác giả Nguyễn Ngọc Ninh (Đại học Ngoại ngữ - Đại học Quốc gia Hà Nội) và học liệu “Legal Translation and Interpreting Practice 1” như đã đề cập ở trên.

3.3. Đánh giá về nguồn học liệu một số môn học Tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam

Nội dung giảng dạy các môn *Tiếng Anh pháp lý* tại Việt Nam được sắp xếp theo cấp độ từ cơ bản đến nâng cao, và chủ đề pháp lý đi từ các chủ đề pháp luật chung, cơ bản đến các chủ đề chuyên biệt, đặc thù cho các ngành luật khác nhau. Có thể khẳng định rằng, nguồn học liệu các môn học tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam có các ưu điểm sau đây:

Thứ nhất, một số cơ sở đào tạo tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam cũng đã có những học liệu soạn riêng cho nhu cầu và năng lực học tập của sinh viên, đặc biệt là những tài liệu bổ trợ. Những học liệu này đã nhận được nhiều phản hồi tích cực từ phía sinh viên bởi ý nghĩa khoa học và tính ứng dụng cao cùng hiệu quả áp dụng lâu dài của chúng. Theo một báo cáo khảo sát tại Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội, khi được hỏi về sự cần thiết của việc sử dụng tài liệu bổ trợ môn học, có đến 91,3% sinh viên đều đồng ý rằng tài liệu bổ trợ là công cụ quan trọng để sinh viên có thể nâng cao năng lực, trình độ, được thực hành đa dạng các loại bài tập khác nhau, bổ sung thêm những thông tin mang tính cập nhật mà sách giáo trình hiện tại chưa có, hoặc sinh viên có thể luyện thêm ở nhà nếu trên lớp họ chưa đủ thời gian thực hành, tài liệu cũng có thể bổ sung thêm phần kiến thức quan trọng, chuyên sâu và hữu ích hơn cho công việc tương lai¹⁹. Ví dụ như Tập bài giảng lưu hành nội bộ “Legal Translation and Interpreting Practice”²⁰ còn được các giảng viên biên soạn riêng cho sinh viên ngành Ngôn ngữ Anh tại một số cơ sở đào tạo tiếng Anh pháp lý. Học liệu này được biên soạn

dành cho sinh viên tiếng Anh pháp lý năm thứ 3 tại Việt Nam nhằm mục đích giúp sinh viên chuyên ngành tiếng Anh pháp lý làm quen cũng như bổ trợ thêm kiến thức và kỹ năng cần thiết cho công việc biên phiên dịch. Học liệu gồm 7 phần, tập trung vào các vấn đề pháp lý khác nhau, từ luật học so sánh, các nguồn luật, đến các lĩnh vực luật khác nhau, cụ thể là luật hiến pháp, luật hình sự, luật doanh nghiệp và luật hợp đồng. Mỗi bài gồm có hai phần chính: (1) Biên dịch; và (2) Phiên dịch.

Thứ hai, tất cả các tài liệu nước ngoài được sử dụng làm giáo trình giảng dạy chính cho môn học Tiếng Anh pháp lý đều là các tài liệu của các nhà xuất bản có uy tín như nhà xuất bản Cambridge University Press, Garnet Education, Routledge, Global Legal English,... Ưu điểm của việc sử dụng hệ thống giáo trình này các bài học được thiết kế theo cấp độ từ dễ tới khó. Các hoạt động dạy học và các kỹ năng đều xoay quanh chủ đề của bài học. Đối với môn tiếng Anh pháp lý hiện nay, sinh viên đang sử dụng hai loại giáo trình chính là "Introduction to International Legal English" và "Professional English in Use Law" của nhà xuất bản Cambridge.

Thứ ba, một số cơ sở đào tạo tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam đã tổng hợp được cho sinh viên nguồn học liệu vô cùng phong phú. Ví dụ, Thư viện Trường Đại học Luật Hà Nội cùng Khoa Ngoại ngữ Pháp lý đã tổng hợp được 2100 đầu tài liệu có thể khai thác được, gồm 55417 bản in và 865 bản mềm. Ngoài ra, Trung tâm Thông tin - Thư viện Trường Đại học Luật Hà Nội còn hỗ trợ các nền tảng tra cứu, học tập khác có liên quan và có thể ứng dụng cho việc nghiên cứu và giảng dạy tiếng Anh pháp lý như sách điện tử Oxford Scholarship Online với 105 tên sách, cơ sở dữ liệu pháp luật trực tuyến HeinOnline với địa chỉ truy cập: <http://heinonline.org>, và Dự án Mutrap của thư viện có 750 file tài liệu, bao gồm giáo trình, sách tham khảo; tài liệu hội thảo, các báo cáo nghiên cứu,²¹... Đây là nguồn học liệu đồ sộ, có chất lượng cao, phục vụ hiệu quả cho công tác học tập, nghiên cứu tiếng Anh pháp lý trên cả phương diện lý luận và thực tiễn. Hay một ví dụ khác tại Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội, hầu hết các sinh viên năm thứ 3 và thứ 4 đang theo học ngành luật và các giảng viên giảng dạy tiếng Anh pháp lý tại trường đều đánh giá cao tính đa dạng, phong phú của các tài liệu, giáo trình dạy ngoại ngữ, bao gồm tiếng Anh pháp lý. Cụ thể, có tới 86,4% số sinh viên và 84,2% số giảng viên tham gia khảo sát cho rằng các giáo trình đang được sử dụng đa dạng, phong phú, có tính cập nhật, phù hợp với chương trình đào tạo và giúp sinh viên phát triển các kỹ năng tiếng Anh, đặc biệt là tiếng Anh pháp lý²².

Tuy nhiên, vẫn còn có một số vướng mắc trong vấn đề nguồn học liệu một số môn học tiếng Anh pháp lý, cụ thể:

Thứ nhất, mặc dù các cuốn sách "Introduction to International Legal English", "Professional English in Use Law", "English for Law in higher education studies", Garnet Education, "Test your professional English: Law", "Practice Papers for TOLES Advanced", và "Legal English" cung cấp hệ thống thuật ngữ chuẩn tiếng Anh pháp lý, có giá trị khoa học cao; tuy nhiên, các tài liệu này chỉ cung cấp cho sinh viên các thuật ngữ, kiến thức pháp luật Anh-Mỹ, có những khái niệm, thuật ngữ và nội dung không tương thích với hệ thống pháp luật Việt Nam, gây ít nhiều khó khăn cho việc giảng dạy của giáo viên và việc hiểu, áp dụng của sinh viên.

Thứ hai, mặc dù nguồn học liệu một số môn học tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam vô cùng phong phú nhưng đa phần lại là các học liệu liên quan tới các kỹ năng nghe, nói, đọc, viết, từ vựng, ngữ pháp của tiếng Anh thông thường hoặc các tài liệu phục vụ luyện thi các chứng chỉ IELTS, TOEIC,... Trong khi đó, số lượng sách tham khảo liên quan đến các môn đặc thù chuyên ngành tiếng Anh pháp lý như các sách về tiếng Anh pháp lý, biên-phiên dịch pháp lý, thư tín pháp lý, kỹ năng đàm phán pháp lý... còn rất hạn chế. Trên thực tế, theo một báo cáo khảo sát tại Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội, có 4,3% số các sinh viên năm thứ 3 và thứ 4 đang theo học ngành luật tại trường cho rằng kiến thức trong chương trình học tiếng Anh pháp lý tại trường vẫn còn ở mức cơ bản, chưa đủ để họ có thể sử dụng trong các ngành nghề tương lai của họ, ví dụ giáo trình chưa có nhiều thuật ngữ luật, kinh tế, thương mại... nên sau khi ra trường họ sẽ phải học tập và bồi dưỡng hơn nữa²³.

Thứ ba, trên thực tế, một bộ phận sinh viên vẫn chưa có nhiều cơ hội được tiếp cận hay sử dụng thành thạo các cơ sở thiết bị điện tử như máy tính, Internet, máy chiếu..., hoặc còn thiếu kỹ năng tự

học nên đã bỏ phí, chưa tận dụng được hết những giá trị của các nguồn học liệu trên các nền tảng số như Oxford Scholarship Online và HeinOnline cùng rất nhiều nguồn học liệu hữu ích trong thư viện các trường đại học. Ví dụ, tại Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội, khi được khảo sát về khả năng sử dụng học liệu hỗ trợ điện tử nhằm nâng cao năng lực học tiếng Anh (trong đó có tiếng Anh pháp lý), có đến 69,7% số sinh viên tham gia khảo sát đã từng sử dụng loại học liệu hỗ trợ này. Điều này chứng tỏ phần lớn sinh viên trường Đại học Kiểm sát Hà Nội đã bắt kịp được xu thế của thời đại. Tuy nhiên, bên cạnh đó vẫn còn 30.3% chưa từng sử dụng loại học liệu điện tử nào. Nguyên nhân là số lượng sinh viên hiện đang theo học tại trường có xuất thân từ các địa phương nên họ thiếu các cơ sở thiết bị điện tử để sử dụng loại học liệu này²⁴.

3.4. Đề xuất về nguồn học liệu một số môn học Tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam

Có thể thấy, nguồn học liệu của một số môn học *Tiếng Anh pháp lý* tại Việt Nam được chọn lọc kỹ lưỡng và thể hiện tính hiệu quả và phù hợp nhất định trong những năm qua cho sinh viên. Những học liệu trên đều được xuất bản bởi nhà xuất bản uy tín và có kiến thức hệ thống về tiếng Anh pháp lý, nhóm tác giả cho rằng nguồn học liệu vẫn có thể được cải thiện thêm nhằm tối ưu hóa hơn nữa hiệu quả giảng dạy của giảng viên và học tập của sinh viên.

Thứ nhất, một số cơ sở đào tạo tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam đã có các tài liệu được biên soạn riêng là tài liệu lưu hành nội bộ được khai thác vô cùng hiệu quả. Do vậy, cần tiếp tục phát triển thêm giáo trình chuyên biệt cho sinh viên ngành ngôn ngữ Anh để áp dụng vào nghiên cứu, giảng dạy ở những môn học tiếng Anh pháp lý khác là vô cùng cần thiết. Việc có nguồn học liệu riêng biệt như vậy sẽ phục vụ được tối đa nhu cầu của sinh viên ngành Ngôn ngữ Anh, đồng thời cùng cố kiến thức pháp luật trong bối cảnh có yếu tố nước ngoài.

Thứ hai, nguồn học liệu giảng dạy môn *Tiếng Anh pháp lý* cần được bổ sung thêm hoặc được biên soạn theo các nội dung chuyên ngành. Các tài liệu khác như các văn bản pháp luật, các bộ luật, các bài nghiên cứu, bài báo, tạp chí ... cần được sử dụng làm tài liệu giảng dạy, bởi ngoài việc trang bị kiến thức thực tế, đây chính là những công cụ mà người lao động sẽ sử dụng trong công việc sau này.

Thứ ba, một số cơ sở đào tạo tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam có thể xem xét đưa các kỹ yếu hội thảo quốc tế song ngữ vào danh mục tài liệu tham khảo. Các kiến thức trong các hội thảo là những cuộc thảo luận về những vấn đề đang xảy ra, có tính thực tiễn cao và được các nhà nghiên cứu có uy tín đúc kết lại. Ngoài ra, có thể xem xét sử dụng các sách song ngữ liên quan đến luật Việt Nam, các bản dịch của giảng viên trong trường để giúp sinh viên hiểu rõ hơn về pháp luật và cách thức ứng dụng.

Thứ tư, các giảng viên, cùng sinh viên cần tích cực sưu tầm các tài liệu, các bài báo, bài nghiên cứu khoa học của các học giả, các nhà nghiên cứu pháp luật trong và ngoài nước bằng tiếng Anh làm đa dạng hơn nguồn tài liệu cho giảng dạy và nghiên cứu. Ngoài ra, cũng cần hướng dẫn và khuyến khích sinh viên tra cứu, nghiên cứu tài liệu nước ngoài có liên quan đến môn học thông qua các kênh trực tuyến Oxford Scholarship Online, cơ sở dữ liệu pháp luật trực tuyến HeinOnline với địa chỉ truy cập: <http://heinonline.org>, và Dự án Mutrap,... như một hình thức đánh giá kết quả học tập của sinh viên, đặc biệt là sinh viên ngành ngôn ngữ Anh, chuyên ngành tiếng Anh pháp lý. Bên cạnh đó, tại một số cơ sở giáo dục đại học, các thiết bị công nghệ điện tử chưa thực sự đáp ứng yêu cầu trong quá trình học tập tiếng Anh pháp lý, ví dụ, tại Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội, có 12,3% số sinh viên được học môn tiếng Anh pháp lý cho rằng các thiết bị công nghệ điện tử tại trường như máy tính, Internet, máy chiếu... chưa đáp ứng hoặc đáp ứng ít hoạt động học tiếng Anh. Cụ thể, các thiết bị này đã cũ, chưa được cập nhật công nghệ mới nhất hoặc số lượng máy móc chưa đáp ứng đủ số lượng sinh viên đông trong lớp²⁵. Có thể khẳng định rằng, đây chính là một trong những nguyên nhân chủ yếu của việc sinh viên chưa tận dụng được hết những giá trị của các nguồn học liệu trên các nền tảng số. Vì vậy, các cơ sở giáo dục đại học cần tiếp tục đầu tư phát triển các nguồn lực, thiết bị công nghệ điện tử tại trường để mở rộng hơn cơ hội cho sinh viên được tận dụng các nguồn học liệu hữu ích này.

4. Kết luận

Các cơ sở đào tạo *Tiếng Anh pháp lý* tại Việt Nam đã không ngừng cải thiện chất lượng đào tạo, bổ sung, đa dạng hóa nguồn học liệu cho sinh viên. Các bài giảng, giáo trình, bài tập và bài kiểm tra đều được đúc kết từ những tài liệu có chọn lọc, từ các nguồn uy tín. Những nỗ lực của các cơ sở đào tạo tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam đã được thể hiện rõ qua những thành tích nổi bật của sinh viên Ngôn ngữ Anh, chuyên ngành tiếng Anh pháp lý trong thời gian qua. Để phát triển hơn nữa chất lượng đào tạo các môn học *Tiếng Anh pháp lý* tại Việt Nam, vẫn còn có những mặt có thể được cải thiện trong vấn đề liên quan tới nguồn học liệu một số môn học tiếng Anh pháp lý. Từ nền tảng đó, các giải pháp đề xuất trong bài viết đưa ra các hướng tiếp cận thiết thực. Bằng cách giải quyết các thách thức liên quan đến nguồn học liệu, các cơ sở đào tạo tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam có thể trang bị tốt hơn cho giảng viên và sinh viên các nguồn lực và hỗ trợ học thuật cần thiết.

Chú thích:

¹ Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội, *Báo cáo kết quả khảo sát của sinh viên, giảng viên và nhà tuyển dụng về sự cần thiết của việc xây dựng chương trình đào tạo tiếng Anh 2,3 và tài liệu bổ trợ*, Hà Nội, 2023, tr.25.

² Đỗ Thị Ánh Hồng, Nguyễn Thị Thu Uyên, "Khai thác, sử dụng học liệu chương trình đào tạo trình độ tiến sĩ của nghiên cứu sinh tại Việt Nam", *Kỷ yếu Hội thảo khoa học: Học liệu các chương trình đào tạo - Thực tiễn tại Việt Nam và một số trường đại học tại Việt Nam*, Trường Đại học Luật Hà Nội, 2023, tr.1-2.

³ Trường Đại học Luật Hà Nội, *Đề cương học phần Tiếng Anh pháp lý cơ sở 1*, Hà Nội, 2023, tr.14.

⁴ Jeremy Walenn, *English for Law in higher education studies*, Nhà xuất bản Garnet Education, tr. 5.

⁵ Amy Krois- Lindner, Matt Firth, TransLegal, *Introduction to International Legal English*, Nhà xuất bản Cambridge University Press, 2008, tr .4-5.

⁶ Gillian D. Brown & Sally Rice, *Professional English in Use – Law*, Nhà xuất bản Cambridge University Press, 2007, tr. 6.

⁷ Trường Đại học Luật Hà Nội, *Đề cương học phần Tiếng Anh pháp lý cơ bản 2*, Hà Nội, 2023, tr.13.

⁸ Lê Thị Mai Hương, *Essential English for law :student's book and workbook*, Nhà xuất bản Công an Nhân dân, Hà Nội, 2009, tr. 6.

⁹ Trường Đại học Luật Hà Nội, *Đề cương học phần Tiếng Anh pháp lý nâng cao 1*, Hà Nội, 2022, tr.15.

¹⁰ Trường Đại học Luật Hà Nội, *Đề cương học phần Tiếng Anh pháp lý nâng cao 2*, Hà Nội, 2022, tr.14.

¹¹ Brieger, N, *Test your professional English: Law*, Nhà xuất bản Penguin Books, 2002, tr. 5.

¹² Trường Đại học Luật Hà Nội, *Đề cương học phần Tiếng Anh pháp lý nâng cao 3*, Hà Nội, 2022, tr.8-9.

¹³ *Practice Papers for TOLES Advanced*, Nhà xuất bản Ltd, G. L. E. (2014), tr. 6.

¹⁴ Haigh, R, *Legal English*, Nhà xuất bản Routledge, 2018, tr. 7.

¹⁵ Trường Đại học Luật Hà Nội, *Giáo trình Luật Thương mại quốc tế - Textbook international trade and business law*, Nhà xuất bản Công an nhân dân, Hà Nội, 2014, tr.9-10.

¹⁶ Trường Đại học Luật Hà Nội, *Đề cương học phần Biên phiên dịch pháp lý 1*, Hà Nội, 2022, tr.10.

¹⁷ Trường Đại học Luật Hà Nội, *Đề cương học phần Biên phiên dịch pháp lý 2*, Hà Nội, 2022, tr.8.

¹⁸ Trường Đại học Luật Hà Nội, *Đề cương học phần Biên phiên dịch nâng cao*, Hà Nội, 2022, tr.13.

¹⁹ Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội, *Báo cáo kết quả khảo sát của sinh viên, giảng viên và nhà tuyển dụng về sự cần thiết của việc xây dựng chương trình đào tạo tiếng anh 2,3 và tài liệu bổ trợ*, Hà Nội, 2023, tr.12.

²⁰ Nhạc Thanh Hương chủ biên, *Legal translation and interpreting practice*, Nhà xuất bản Tư pháp, Hà Nội, 2021, tr. 5-6.

²¹ Trung tâm Thông tin - Thư viện Trường Đại học Luật Hà Nội, *Bảng kết quả khảo sát Kế hoạch tăng cường hiệu quả hoạt động marketing sản phẩm, dịch vụ thư viện: năm 2022*,

<http://thuvien.hlu.edu.vn/KIPOSData0/KIPOSWebFiles/files/DamBaoChatLuong/BaoCaoMarketing2022.pdf>, truy cập ngày 09/09/2023.

²² Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội, *Báo cáo kết quả khảo sát của sinh viên, giảng viên và nhà tuyển dụng về sự cần thiết của việc xây dựng chương trình đào tạo tiếng Anh 2,3 và tài liệu bổ trợ*, Hà Nội, 2023, tr. 5 và tr.19.

²³ Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội, *Báo cáo kết quả khảo sát của sinh viên, giảng viên và nhà tuyển dụng về sự cần thiết của việc xây dựng chương trình đào tạo tiếng Anh 2,3 và tài liệu bổ trợ*, Hà Nội, 2023, tr.11.

²⁴ Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội, *Báo cáo kết quả khảo sát của sinh viên, giảng viên và nhà tuyển dụng về sự cần thiết của việc xây dựng chương trình đào tạo tiếng Anh 2,3 và tài liệu bổ trợ*, Hà Nội, 2023, tr.16.

²⁵ Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội, *Báo cáo kết quả khảo sát của sinh viên, giảng viên và nhà tuyển dụng về sự cần thiết của việc xây dựng chương trình đào tạo tiếng Anh 2,3 và tài liệu bổ trợ*, Hà Nội, 2023, tr.18.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

Tiếng Việt

1. Đỗ Thị Ánh Hồng, Nguyễn Thị Thu Uyên (2023), "Khai thác, sử dụng học liệu chương trình đào tạo trình độ tiến sĩ của nghiên cứu sinh tại Việt Nam", *Kỷ yếu Hội thảo khoa học: Học liệu các chương trình đào tạo - Thực tiễn tại Việt Nam và một số trường đại học tại Việt Nam*, Trường Đại học Luật Hà Nội, tr.1-2.
2. Trung tâm Thông tin - Thư viện Trường Đại học Luật Hà Nội, *Bảng kết quả khảo sát Kế hoạch tăng cường hiệu quả hoạt động marketing sản phẩm, dịch vụ thư viện: năm 2022*, <http://thuvien.hlu.edu.vn/KIPOSDATA0/KIPOSSysWebFiles/files/DamBaoChatLuong/BaoCaoMarketing2022.pdf>, truy cập ngày 09/09/2023.
3. Trường Đại học Luật Hà Nội (2022), *Đề cương học phần Biên phiên dịch pháp lý, Tiếng Anh pháp lý*, Hà Nội.
4. Trường Đại học Luật Hà Nội (2014), *Giáo trình Luật Thương mại quốc tế - Textbook international trade and business law*, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội, tr.9-10.

Tiếng Anh

5. Amy Krois-Lindner, Matt Firth, TransLegal (2008), *Introduction to International Legal English*, Nxb Cambridge University Press, tr.4-5.
6. Brieger, N (2002), *Test your professional English: Law*, Nxb Penguin Books, tr.5.
7. Gillian D. Brown & Sally Rice (2007), *Professional English in Use – Law*, Nxb Cambridge University Press, tr.6.
8. Haigh, R (2018), *Legal English*, Nxb Routledge, tr.7.
9. Jeremy Walenn (), *English for Law in higher education studies*, Nxb Garnet Education, tr.5.
10. Lê Thị Mai Hương (2009), *Essential English for law: student's book and workbook*, Nxb Công an Nhân dân, Hà Nội, tr.6.
11. Nhạc Thanh Hương chủ biên (2021), *Legal translation and interpreting practice*, Nxb Tư pháp, Hà Nội, tr.5-6.
12. *Practice Papers for TOLES Advanced*, Nxb Ltd, G. L. E. (2014), tr.6.

The evaluating and proposing of learning resources for some legal English subjects in Viet Nam

Abstract: The exploitation of learning resources in some legal English subjects plays an important role in studying, researching, and equipping students with English skills of law involving foreign elements; especially the ability to use English in the analyzing, consulting, and litigating of cases with foreign elements throughout the practice after graduation. Generalizing some issues about learning resources, the importance of learning resources at the same time, the article determines and evaluates learning resources for some legal English subjects in Viet Nam; and proposes solutions to improve learning resources for some legal English subjects in Viet Nam.

Key words: learning resources; legal English; English language; legal translation and interpretation; legalese.